

Óli Jacobsen

STELLA ARGUS — EITT 60 ÁRA MINNI

Í dag, 27. október, eru liðin 60 ár, síðan tað seinast frættist frá Stella Argus við 22 monnum. Hetta var næststørsta einstaka vanlukkan í Føroya søgu

Stella Argus var ein av teimum góðu trolarunum í síni tíð

Norðfarið fekk ein sjógv um hesa tíðina, Stella Argus forlisti. Skipið fekk so stóra slagsíðu, at sjógvur kom inn á brúnnu.

Føroyingar hava mist nógv fólki á sjónum. Ringast var undan seinna heimsbardaga og undir sjálvum bardaganum.

Men eftir kríggið var hildið, at tryggin á sjónum var blivin so mikið góð, at tær stóru vanlukkurarnar kundu ikki henda aftur.

Tí var vanlukkan við Stella Argus í 1957 ein veruligur hvøkkur fyri allar Føroyar. Her fórust 22 menn, og hetta var næststørsta einstaka skipsvanlukka í føroyskari skipasøgu. Tann størsta var Neptun við 23 monnum í 1934. Samstundis fórst Nólsoy við 20 monnum.

Fyri 10 árum síðani var minningarhald í Kvívík fyri henda sorgarleik. Tað vóru ikki færri enn 10 menn úr Kvívikar sókn, sum fórust. Millum hesar vóru fyra brøður, synir Hans Martin Andreassen, sum tá eisini hevði mist konuna. Í samband við hetta minningarhald setti reiðarið ein minnisvarða í kirkjugarðin í Kvívík.

Gjørt varð eisini burtur úr hesi hending her í blaðnum. Í bókini *Havið tók teir*, sum kom út í 2011, er eisini ein meira nágreinilig frásøgn um forlissið hjá Stella Argus.

Vit vilja eisini minnst hesar menn, nú 60 ár eru farin við onkrum ískoyti til tað, sum varð skrivað í umrøddu frásøgn í 2007.

Var ein nýskapen

Stella Argus var keyptur av p/f Kimbil í 1938 fyri kr. 170.000. Frá mars til oktober 1938 vóru veidd 650 t. av saltfiski ella 100 t. um mánaðin, og hetta var nóg mikið til at trolarin bar seg. Inntøkan hjá dekkarum var um kr. 200 um mánaðin. Hetta var munandi meira enn inntøkan við sluppunum. Tí vóru trolarar roknaðir at vera framtíðin hjá føroyingum.

Stella Argus var í 1939 tann trolarin, sum hevði størstu veiðuna. Manningin var 31 mans.

Hann kundi fingið sín bana undir krígunum, tá ið Kvíviks Tummas var skipari. Eina ferð, teir vóru í fylgi við Norðbúgván á veg heim úr Fleetwood í Onglandi, har teir høvdu selt, vórðu báðir trolararnir álopnrir av týskum flogfari.

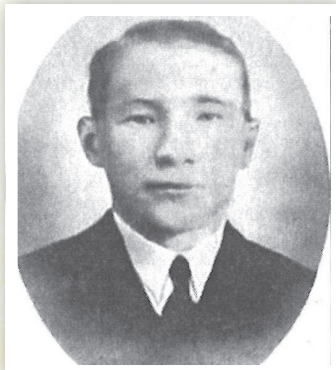
Seks ferðir fleyg flogfarið um Stella Argus, meðan skotið var eftir teimum, samstundis sum bumbur vóru sleptar eftir teimum. Men Tummas stóð á brúnni og royndi at krússa soleiðis, at tað slapst undan bumbunum. Hetta eydnað-

ist, hóast stýrihúsið var gjøgnumgatað av kúlum. Ein av manningini var Hans Martin Andreassen.

Norðbúgvinn fekk somu viðferð, men báðir trolararnir komu á Havnina í øllum góðum.

Stella Argus fór við sildagørnum

Stella Argus hevði verið á saltfiskaveiðu men var tveir sildatúrar í 1957. Tann fyrri byrjaði 2. september. Teir komu inn 28. september og fór út aftur 30. september seinna, og seinasta, túrin.

Hans Martin Andreassen misti fyra synir, Andreas, Niels, Tórus og Ólavur

Tað vóru eisini aðrir trolarar á hesi veiðu hesi árin, tí vanliga veiðan hjá teimum við trolu ikki longur var lónandi. Trolararnir vóru munandi størri enn hini sildaskipini, teir høvdu eisini fleiri gørn og størri manning.

Tað einasta víska

Tað einasta, sum er heilt vist við Stella Argus er, at sunnudagin 27. október fekk reiðarið fjarrit frá skiparanum við fráboðan um, at teir høvdu fingið 828 tunnur av sild, og at teir vóru farnir at sigla inn sama morgun. Á middegi tosaðu teir á Stella Argus við Fame, og tá stóð væl til.

Eitt skip, sum fór at sigla inn samstundis sum Stella Argus, var Vørðan úr Vági, og teir hildu seg eisini siggja ljósini á Stella Argus. Tá ið teir koma heim, og Stella Argus ikki er framkomin, varnast teir sjálvandi, at okkurt var galið, tí Stella Argus sigldi skjótari enn teir og skuldi komið inn fyrr. Teir tosaðu aftaná um, at eitt ljós av skipi, sum teir sóðu, tá ið teir fóru at sigla inn, var horvið. Men tað hugsaðu teir ikki um fyrr enn seinna.

Stella Argus skuldi verið komin til lands dagin eftir, at teir fóru at

sigla, t.v.s. mánadagin. Tá Stella Argus ikki var komin á Havnina týsmorgunin, roknaði reiðarið við, at teir vóru farnir inn á Vestmanna ella Kollafjørð, har tað eisini var ætlanin at seta menn av. Reiðarið ringdi til ymiskar bygdir at kanna eftir, um trolarin var inni har, men har var einki skip.

Tá tað ikki fekk samband við trolaran, fóru menn at bera ótta fyri, at okkurt var áfatt. Reiðarið setti seg síðan í samband við Marinustøðina og landsstýrið við áheitan um, at Ternan, sum landið átti, og Thetis hjá donsku sjóverjunu fóru at leita. Teir fóru avstað beinanvegin.

Men tá ið einki frættist frá og um Stella Argus út á týsdagin, vóru teir á reiðarinum klárir yvir, at okkurt álvarsamt var hent.

Síðan var aftur heitt á Marinustøðina og landsstýrið um at útvega flogfar at leita. Játtað var flogfar úr Keflavík at byrja leit-ingina mikumorgunin.

Boð vórðu send til øll skip um at hyggja eftir Stella Argus. Týsdag seinnapart heitti reiðarið á fleiri skip um at fara at leita og 30. október fóru 20 skip og motorbátar at leita.

Eisini var reiðarið í samband við allar tær norðastu bygdirnar, sum sendu fólki at kanna strondina, um nakað kundi siggjast.

Blaðið 14. september skrivaði 31. október, at okkurt mátti vera hent skipinum, men enn vóru vónir um, at tað kortini ikki var so álvarligt. Víst varð á, at tað var fyrr hent, at vónirnar hava verið smáar, og tó vóru skipini komin aftur.

Tann 1. november var vanliga minningarhald teirra sjólátu. Hetta var merkt av óvissuni um Stella Argus. Men enn var vónin ikki slept, og henda manning varð ikki tikin við í minningarhaldið.

Tann 3. november varð givist at leita, og tá vóru vónirnar mistar um Stella Argus.